

„ALL INSTRUMENTS COME ALIVE!": PEDAGOŠKE GLAZBENE RADIONICE MUZEJA ZA UMJETNOST I OBRT U ZAGREBU

ANTONIJA DEJANOVIĆ □ Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb

IVA NOVAK □ Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb

UVOD. Muzej za umjetnost i obrt¹, kulturna institucija Zagreba s istaknutim mjestom među odgojno-obrazovnim centrima i institucijama grada, odavno je prepoznat kao *milieu* koji svoj unutrašnji prostor otvara svojim posjetiteljima. Nastao zahvaljujući neprestanom radu nacionalnoga privatnog društva i u početku zamišljen kao „zbirka uzoraka za majstore obrtnike i umjetnike koji treba da ponovo unaprijede proizvodnju predmeta svakodnevne upotrebe”², kroz vrijeme je sustavnim promišljenim politikama rasta i razvoja prerastao u jedan od značajnijih muzeja s fundusom razvrstanim u 21 zbirku lijepih i primijenjenih umjetnosti.

Iako je primarna strategija djelovanja Muzeja bila usmjerena prema očuvanju tradicionalnih vrijednosti narodnog obrta, stvaranje nove estetske kulture građanskog sloja bio je također važan aspekt/segment njegova institucijskog rada. Stoga se 1882. godine uz Muzej osniva i Obrtna škola, današnja Škola za primijenjenu umjetnost i dizajn. Međutim, osim navedenih osi djelovanja, Muzej je razvijao i pedagošku odnosno edukativnu djelatnost. S godinom 1909. i formiranjem prvoga službenog muzejskog *kućnog reda*, određeni su posebni dani za stručne posjete i razgledavanje zbirki Muzeja za učitelje i školsku djecu, koji su bili odvojeni od onih namijenjenih posjetima građana. Pedagoška ili edukacijska zadaća³ koja je bila u korijenu tada *mlade* institucije, imala je određeni cilj u smislu širenja znanja i *učenja* upućenih određenom dijelu ondašnjeg društva.

Međutim, ono što je zapravo važno naglasiti jest to da je navedena zadaća Muzeja – postavljena još u vremenu dualističke monarhije, iako uz očekivane određene modifikacije – aktualna i danas. Stručni djelatnici institucije – muzejski pedagozi – i u 21. stoljeću neprekidno promišljaju postulate svoje struke pokušavajući predstaviti i približiti Muzej bliskoj kulturnoj i društvenoj zajednici kako bi stečena materijalna i nematerijalna znanja i vještine bile dostupne njegovim posjetiteljima.

U razdoblju koji je prethodio pandemiji i potresu pedagoški su programi obuhvaćali vodstva, proširene legende i edukativne panoe na izložbama, audiovodiče, tiskane vodiče, kreativne radionice, edukativne izložbe, izložbe radova nastalih u kreativnim radionicama, edukativne publikacije, susrete s autorima i drugim stručnjacima, predavanja, gostovanja izvan Muzeja, projekte s obrazovnim ustanovama, ustanovama koje okupljaju osobe s invaliditetom i dr. Navedene su aktivnosti bile namijenjene svim vrstama muzejske publike, od predškolske dobi do umirovljenika, od grupnih do individualnih posjeta, te posjetiteljima različitih interesa. Međutim, u smislu razvoja (buduće) muzejske publike najveća se pozornost u Pedagoškom odjelu ipak posvećivala programima osmišljenima za djecu i mlade.

Iz tog je rakursa 2019. godinu i skorašnju 140. obljetnicu Muzeja bilo potrebno shvaćati (u vremenu stvaranja projekta, nap. a.) kao mogućnost promišljanja i eventualnih dogradnji dotadašnjih paradigmi edukacije. Uz brojne druge planove i ideje, tada je stvorena pretpostavka da bi pedagoške radionice s glazbenim sadržajem unutar projekta *All instruments come alive!* mogle biti određena dopuna dotadašnjeg rada Muzeja s posjetiteljima, posebice s djecom. Međutim, razorna prirodna nepogoda (potres u Zagrebu 2020.) najprije je odgodila, a zatim promijenila sve planove o radu i razvoju Muzeja. Ipak je važno naglasiti da pedagoška djelatnost nije odgođena na neodređeno vrijeme. Bilo ju je nužno ponovo „izmisliti” odnosno prilagoditi novoj situaciji, pri čemu za neke projekte – kao što je *All instruments come alive!*, zasad nije smišljena alternativa. Naime, trenutačno, dok je Muzej zatvoren za javnost, aktivnosti Pedagoškog odjela su izmijenjene, no njihova bit, svrha i cilj ostali su isti. Muzejski pedagozi s prezentaci-

IM 54, 2023.
POGLEDI, DOGAĐAJI, ISKUSTVA
VIEWS, EXPERIENCES, EVENTS

sl.1. Radionica *Veličanstveni ja*, uz izložbu *Veličanstveni Vranyczanyjevi*, 2016.
Fotografirao Vedran Benović.

sl.2. Interaktivno vodstvo izložbom *Balet i strast – donacija Jelka Yureshe*, 2017.
Fotografirala Iva Novak.

sl.3. Kostimografija za školsku božićnu predstavu, 2015.
Fotografirala Iva Novak.

1 U daljnjem tekstu: Muzej.

2 Muzej za umjetnost i obrt 1880. – 2010.; vodič, str. 8.

3 U daljnjem tekstu: pedagoška.

sl.4. Radionica Trbuljakov Muzej
uspostavljenih veza, 2019.
Fotografirala Iva Novak.

sl.5. Radionica Svi na jednoj slici.
Fotografirali Srećko Budek i Vedran Benović.

jama, filmovima, kreativnim radionicama i edukativnim izložbama gostuju u vrtićima, školama, kulturnim ustanovama i u sličnim prigodama; sudjeluju u raznim manifestacijama, brojnim nacionalnim i EU projektima, razvijaju tiskane i digitalne edukativne sadržaje i dr.

O projektu *All instruments come alive!*

Projekt *All instruments come alive!* bio je zamišljen kao višegodišnji projekt pedagoških glazbenih radionica koji bi se realizirao suradnjom Muzeja s vrtićima i osnovnim školama. Tema projekta bili su glazba i glazbeni instrumenti, a sastojao bi se, primjerice, od vođenog razgleda dijela muzejskog fundusa, pedagoških glazbeno-likovnih radionica u Muzeju te suradnje (potencijalne) s nekom glazbenom institucijom: polaznici radionica trebali su imati priliku vidjeti odnosno čuti kako instrumenti zvuče.

Projekt je također trebalo *pridružiti* već postojećoj svijesti o važnosti i vrijednosti ranoga glazbenog obrazovanja djece, koristeći se pri tome svojevrsnom pedagoškom platformom i Zbirkom glazbenih instrumenata Muzeja.

Cilj projekta bio je i pozicioniranje Muzeja kao mjesta na kojemu bi djeca ciljane dobi – predškolske i rane školske (odnosno od 6 do 10 godina, dakle uobičajene dobi za upis u glazbene škole) – mogla stjecati osnovna znanja o glazbi i glazbenim instrumentima, bez obzira na svoje socijalne uvjete jer su pedagoške glazbene radionice trebale biti besplatne.

Već navedena podloga projekta trebala je biti višegodišnja suradnja između Muzeja i odgojno-obrazovnih institucija (vrtića, škola) s područja grada Zagreba i šire okolice, koja je do pokretanja projekta već rezultirala čvrstim međusobnim vezama i održavanjem iznimno velikog broja edukativnih programa Muzeja, pri čemu je kreativni dio dosad bio pretežito likovne prirode.

Projektom *All instruments come alive!* navedene su međuinstitucijske suradnje trebale biti nastavljene, proširene i dograđene.

Zbirka glazbenih instrumenata Muzeja jedna je od rijetkih takve vrste u Zagrebu, što je jedinstveno polazište za edukaciju djece o glazbi i glazbenim instrumentima: obuhvaća artefakte od 18. do 20. stoljeća koji svjedoče o visokoj razini kulturne svijesti zagrebačkoga kulturnog i intelektualnoga građanskog društva. Ujedno, takav vremenski interval omogućuje i ostvarivanje uvida u raznolikost i bogatstvo glazbenih instrumenata i njihove gradnje kroz različita stilska razdoblja i kulturne epohe. Naravno, program ne bi bio usko ograničen na glazbu, nego bi obuhvaćao i širi

kontekst o povijesti, umjetnosti i kulturi življenja, u skladu s fundusom MUO-a, ali i s dobi ili afinitetima određene grupe polaznika radionica.

Djeca koja bi polazila pedagoške glazbene radionice Muzeja upoznavala bi glazbala iz Zbirke glazbenih instrumenata, različite odabrane instrumente za muziciranje poput glasovira, gitare, violine, klarineta, flaute i sl. te glas (kao stari glazbeni instrument). Dakle, djeca bi upoznavala glazbu i usvajala početna znanja o načinu produciranja zvuka različitih glazbenih instrumenata.

Općenito, radionice su bile osmišljene kao platforma za osnovno informativno učenje djece o glazbi i glazbenim instrumentima, uz intenciju proširenja znanja i razvoja. Nadalje, suradnjom s drugim stručnjacima mogle bi biti i pravodobni ili svojevrsni *alat* za upis djece (koja pokazuju interes za to) u glazbene škole. Istodobno, uključivanje što većeg broja vrtića i osnovnih škola u te programe učinilo bi potrebne informacije o radionicama dostupnijima. Omogućavanje djeci ne samo jednokratnoga već i višestrukog prisustvovanja i pohađanja glazbenih radionica trebalo je dati svojevrsan *impetus* cijelom projektu.

S obzirom na najčešći vremenski okvir unutar kojega se ostvaruje početak glazbenog školovanja (sukladno vrsti instrumenta, taj se interval uglavnom kreće od približno šeste do osme odnosno devete djetetove godine), razmišljalo se o tome da se djeci omogući inicijalno, ali kontinuirano glazbeno iskustvo kako bi u potpunosti doživjela glazbu i glazbene instrumente. Kako se što ranijim uključivanjem djece u kulturno-glazbeni svijet omogućuje ne samo širenje njihova znanja već im se olakšava ostvarivanje uvida u postojanje nečega o čemu možda dotad nisu imala iskustva, potencijalno se podiže razina zainteresiranosti djece za glazbu općenito, pa i za moguću kasniju glazbenu naobrazbu kao nezaobilazan segment kulturnoga i obrazovanog društva.

Nakon prisustvovanja nekoj od radionica djeca bi proširila svoja znanja i svoje kreativno izražavanje ili bi mogla jednostavnije (naravno, sukladno svojim željama, mogućnostima i talentu) odabrati određeni glazbeni instrument ako je njihov krajnji cilj formalno glazbeno obrazovanje.

Aktivnosti i ciljevi projekta

Bilo je zamišljeno da se *All instruments come alive!* provodi različitim aktivnostima kojima bi se ostvarivali ciljevi projekta. Neke od planiranih aktivnosti, koje su kao dinamični *spiritus movens* projekta trebale biti organizirane, jesu pedagoško-glazbene i glazbeno-likovne radionice, stručna vodstva kroz stalni postav Muzeja, web platforma (zbog potrebe objedinjavanja različitih IT sadržaja), digitalno-računalni (IT) radovi o glazbi i glazbenim instrumentima i sl.

Svaka od planiranih aktivnosti provodila bi se kontinuirano tijekom cijele godine, a digitalni su sadržaji bili zamišljeni kao produkti koji bi bili u upotrebi i nakon završetka radionica.

Struktura samih pedagoško-glazbenih radionica (koje su se trebale održavati u prostorima Muzeja) bila je zamišljena prema shemi:

- podjela prema glazbenom području: klasična glazba, hrvatska glazba i popularna glazba
- trajanje: cijela školska godina
- mogućnost pohađanja radionica: tijekom jedne školske godine ili tijekom više godina.

Djeca bi se na radionice prijavljivala u suradnji sa svojim voditeljima/profesorima, prema osobnim željama i/ili potrebama, tako da su mogli sudjelovati u svakoj temi tijekom jedne školske godine ili tijekom dvije odnosno tri školske godine. Načelno se razmišljalo o pristupu koji bi omogućio što širem krugu predškolske djece i djece u prvim razredima osnovnih škola što raniji pristup glazbi. Pritom se kao posebna vrijednost projekta pokazuje mogućnost uvida u svijet glazbe djeci koja inače možda za to nemaju financijskih ili drugih uvjeta. Općenito, broj sudjelovanja nije zamišljen kao ograničen, dok bi broj djece korespondirao s tehničkim uvjetima organizacije radionica.

Sadržaj radionica bilo je slušanje i upoznavanje glazbe, pjevanje glazbe, slušanje glazbala, inicijalno sviranje instrumenata (Orffov instrumentarij, klasični instrumenti), kreativno improvizirano izražavanje glazbenih ideja likovnim i/ili glazbenim načinom i sl.

Cilj projekta *All instruments come alive!* bilo je promoviranje Muzeja putem glazbenih radionica kao potencijalnih mjesta inicijalne glazbene edukacije i kao pokretača novih ideja i platforme za razmjenu i usvajanje novih znanja i iskustava unutar pripadajućega kulturnog i društvenog prostora.

Ideja radionica bila je:

- usvajanje informativnih znanja o glazbi (glazbu otkrivati, slušati i pjevati)
- usvajanje informativnih znanja o glazbenim instrumentima
- kreativno izražavanje putem glazbe ili kreativno izražavanje o glazbi

- otkrivanje osobnih afiniteta polaznika prema glazbi i glazbenim instrumentima
- upoznavanje povijesnih stilova i njihovih općih obilježja.

Opći ciljevi koji su se trebali ostvariti radionicama jesu:

- stvaranje nove publike za muzejske programe putem poticajnih edukativnih aktivnosti koje obuhvaćaju glazbu
- postizanje aktivnog dijaloga između Muzeja i njegove društveno-kulturne zajednice uz pomoć glazbe
- promicanje ideje o važnosti glazbe i potrebi njezine uključenosti u svakodnevni život čovjeka, s naglaskom na djecu kao ciljnu skupinu
- stalno poboljšavanje profesionalnih vještina muzejskih djelatnika (s naglaskom na muzejskoj pedagogiji)
- ostvarivanje komunikacije sa stručnjacima s područja glazbe
- kontinuirano razvijanje svijesti o postojanju glazbe na hrvatskim prostorima, s naglaskom na institucijama koje čuvaju i njeguju glazbu poput Muzeja za umjetnost i obrt (MUO-a) (s najvećom zbirkom glazbenih instrumenata), Hrvatskoga glazbenog zavoda (kao najstarije hrvatske glazbene institucije) i Muzičke akademije u Zagrebu (kao najveće visokoškolske glazbene ustanove u Zagrebu).

Zaključak. Pedagoške glazbene radionice MUO-a osmišljene su tijekom 2019. Potres koji je pogodio Zagreb 22. ožujka 2020. posve je poremetio djelovanje i promijenio planove ne samo pojedinih institucija već praktički cijeloga grada i njegove okolice. Muzej za umjetnost i obrt u tome nije bio iznimka: potres je oštetio zgradu i dugoročno onemogućio odnosno znatno ograničio njezin rad, a pedagoške glazbene radionice ostale su samo ideja entuzijastičnih stručnih muzejskih djelatnica. Zamisao da jedna kulturna institucija provodi određenu vrstu edukacije tipičnu za neku drugu ustanovu nije *novum*; međutim, u ovom se primjeru pokušaj omogućivanja kontinuirane, besplatne i višegodišnje edukacije djece kroz igru i različito kreativno stvaranje glazbenog sadržaja muzejskim djelatnicima učinio zanimljivim.

Međutim, kako potencijalna originalnost ideje nema snagu kojom može svladati realnost, a i s obzirom na situaciju i stanje u kojemu se MUO nalazi više od tri godine nakon razornog potresa, pedagoške će glazbene radionice morati pričekati svoju realizaciju i dogoditi je za neko drugo, bolje vrijeme.

LITERATURA

1. *Muzej za umjetnost i obrt 1880. – 2010.: vodič.* Zagreb: Muzej za umjetnost i obrt, 2010.

2. MZO, Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulumi//Nacionalni%20kurikulum%20za%20umjetni%C4%8Dko%20obrazovanje.pdf>

3. Rojko, P. „Psihologija i nastava instrumenata”. *TONOVI*, 27/28, 1996, 11 (1/2).

4. Šimunović, Z. „Komparativna analiza kurikuluma nastave glazbe Hrvatske i drugih odabranih zemalja”. *Napredak*, 154 (2014): 1-2

5. Torp, L. „Izlaganje glazbe u muzejima – mogućnosti, izazovi i užitak”. *Muzeologija*, 51 (2014): 337-342.

ALL INSTRUMENTS COME ALIVE! EDUCATIONAL MUSIC WORKSHOPS OF THE MUSEUM OF ARTS AND CRAFTS.

During 2019, professional staff of the Museum of Arts and Crafts thought through the ways of upgrading their creative work with users, placing the emphasis on the child population. And so was devised the programme *All Instruments Come Alive!*, which was intended to present the affirmation of music in the museum's educational area. The earthquake that struck the city of Zagreb on March 22, 2020, put a stop to all current museum activities and all plans for the immediate future.

The paper will endeavour to clarify the reasons at the base of the formation of the project, *All Instruments Come Alive*, and objectives alongside the activity which were meant to ensure its functionality and execution.